

Žemės ūkio mokslų krypčių grupės trumpoji apžvalga

2020 Gruodis

Parengė Mariuš Palevič ir Ieva Tumonė

Įvadas

Ši apžvalga skirta žemės ūkio mokslų studijų kryptių grupei. Trumpųjų apžvalgų tikslas yra valstybinėms institucijoms suteikti informacijos apie įvairias studijų kryptių grupes, priimant su švietimo planavimu susijusius sprendimus. Apžvalgose pateikiama į atitinkamai studijų kryptių grupei priklausančias studijų programas stojančiųjų, studijuojančiųjų ir studijas baigusiujų situacija.

Pradžioje pateikiama informacija apie į žemės ūkio mokslų studijų kryptių grupę priimtų studentų skaičiaus pokytį. Vėliau apžvelgiama studijų programų pasiūla ir pasirengimas šios srities studijoms, pristatoma informacija apie absolventų padėtį darbo rinkoje ir absolventų profesijas. Apžvalgos pabaigoje pateikiamas palyginimas su kitomis studijų kryptių grupėmis.

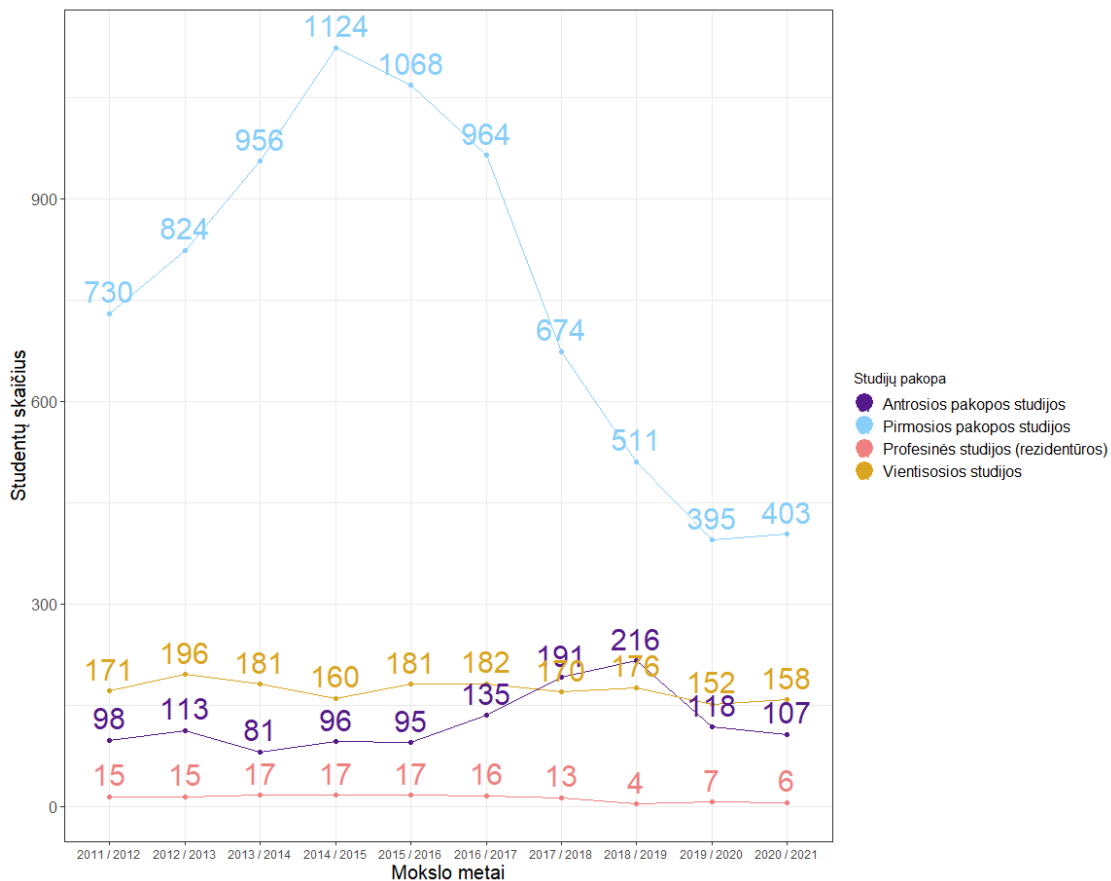
Studentų skaičiaus pokytis

Per 10 metų priimtų į žemės ūkio studijų kryptių grupės programas universitetuose sumažėjo trečdaliu (33 proc.), o kolegijose – perpus (51 proc.). Nuo 2011 metų beveik 2 kartus (95 proc.) augo antros pakopos žemės ūkio studijų kryptių grupės studentų skaičius, bet ženkliai mažėjo bendras pirmos pakopos studentų skaičius (40 proc.). Bendras studentų skaičius žemės ūkio studijų kryptių grupės programose mažėja nuo 2016 metų.

Dėl mažėjančio gyventojų skaičiaus mažėjo ir stojančiųjų skaičius į žemės ūkio mokslų pirmosios pakopos studijas (nuo 2011-2012 m. m. iki 2020-2021 m. m.: -45%). Bendras pirmosios pakopos studentų skaičius Lietuvoje nuo 2011-2012 mokslo metų iki 2020-2021 mokslo metų sumažėjo 63175 (-46%). Studentų pokytis yra netolygus tarp aukštųjų mokyklų ir tarp skirtingų studijų programų.

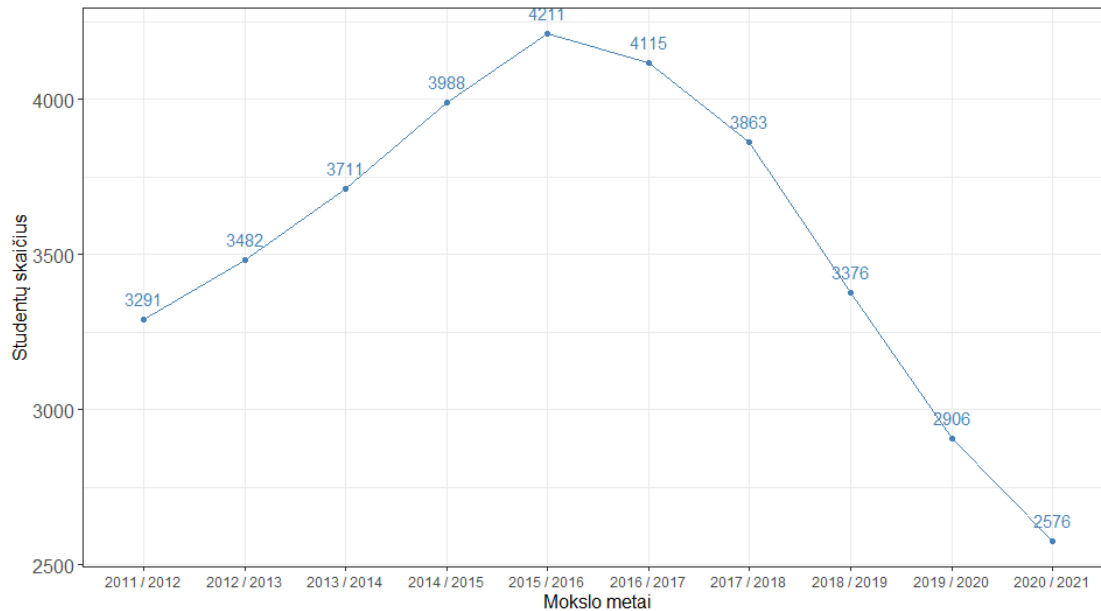
Į pirmosios pakopos žemės ūkio mokslų studijas universitetuose 2011-2012 m. m. ir 2020-2021 m. m. įstojo atitinkamai 243 ir 163 (-33%) asmenys. Į kolegijas – atitinkamai 487 ir 240 (-51%) asmenys.

1 pav. Žemės ūkio mokslų studijų kryptių grupėje priimtų studentų skaičiaus dinamika 2011–2012 – 2020–2021 mokslo metais

Bendras visų pakopų žemės ūkio mokslų studijų kryptių grupės studentų skaičius pasikeitė nuo 3291 (2011-2012 m. m.) iki 2576 (2020-2021 m. m.) arba -22% (2 pav.). Bendras I pakopos studentų skaičius (visų kursų kolegijos ir I pakopos universitetinių studijų) per analizuojamą laikotarpį pasikeitė nuo 2295 iki 1385 (-40%).

2 pav. Žemės ūkio mokslų studijų kryptių grupėje studijuojančių studentų skaičiaus dinamika 2011–2012 - 2020–2021 mokslo metais

Analizuojamu laikotarpiu universitetuose žemės ūkio mokslų I ir II pakopos studentų skaičius mažėjo (-162 arba -8%). Kolegijose studentų skaičius mažėjo (-553 arba -45%). Žemės ūkio mokslų studijų kryptių grupės studentų skaičius II studijų pakopoje augo, 2011-2012 mokslo metais buvo 158 studentų, o 2020-2021 mokslo metais šis skaičius siekė 308 (studentų skaičiaus pokytis yra 95%). I ir II pakopos studentų skaičiaus santykis analizuojamu periodu didėjo (2011-2012 m. m. santykis buvo 7%, 2020-2021 m. m. buvo 22%). Pirmosios ir antrosios pakopos studentų santykis rodo, ar santykinai didėja magistrantų lyginant su pirmosios pakopos studentais.

Programų pasiūla

2020–2021 mokslo metais yra vykdomos 34 Žemės ūkio studijų programos, palyginti pernai buvo vykdomos 37, o 2011–2012 mokslo metais – 31 programa.

Žemės ūkio mokslų studijų kryptių grupėje studijų programų (universitetuose ir kolegijose) skaičius nuo 2011-2012 mokslo metų didėjo. 2011-2012 m. m. buvo 31, o 2020-2021 m. m. – 34 programos. Tarp universitetų daugiausia žemės ūkio mokslų studijų programų vykdo Lietuvos sveikatos mokslų universitetas – 16 studijų programas, t. y. 59%, (bendrai žemės ūkio mokslų studijų programų universitetuose yra 27). Daugiausiai šios studijų kryptių grupės koleginių programų vykdo Kauno kolegija, Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija, Vilniaus kolegija – kiekviena iš jų po 2 programas (iš viso šios krypties koleginių studijų programų yra 7).

Studijų baigimas

6 iš 10 nuo įstojusiu pabaigia pirmos pakopos studijas.

Universitetines žemės ūkio mokslų studijas vidutiniškai pabaigia 60% įstojusiųjų, o kolegines pabaigia 59% (1–2 lentelės). Palyginimui, pagal EBPO (OECD, 2019 ¹) šis rodiklis visoms studijų kryptimis siekia 39% (EBPO šalyse), o Lietuvoje – 61% (kolegijų ir universitetų bakalauro studentų).

*1 lentelė. Universitetines žemės ūkio mokslų studijas baigusių** asmenų dalis nuo 2012-2013 m. m. iki 2015-2016 m. m. įstojusiųjų studentų*

Įstojimo metai	Priimtų asmenų skaičius	Baigimo metai	Baigusių asmenų skaičius	Baigusiųjų dalis*, proc.
2012	284	2016	174	61
2013	432	2017	227	53
2014	593	2018	369	62
2015	540	2019	342	63

* *Baigusių asmenų skaičius skaičiuojamas iš visų tais metais sėkmingai baigusiųjų studijas asmenų.*

** *Daroma prielaida, jog asmuo universitetines studijas baigia per 4 metus.*

*2 lentelė. Kolegines žemės ūkio mokslų studijas baigusių** asmenų dalis nuo 2012-2013 m. m. iki 2015-2016 m. m. įstojusiųjų studentų*

Įstojimo metai	Priimtų asmenų skaičius	Baigimo metai	Baigusių asmenų skaičius	Baigusiųjų dalis*, proc.
2012	540	2015	351	65
2013	524	2016	314	60
2014	531	2017	318	60
2015	528	2018	288	55
2016	327	2019	183	56

* *Baigusių asmenų skaičius skaičiuojamas iš visų tais metais sėkmingai baigusiųjų studijas asmenų.*

** *Daroma prielaida, jog asmuo kolegines studijas baigia per 3 metus.*

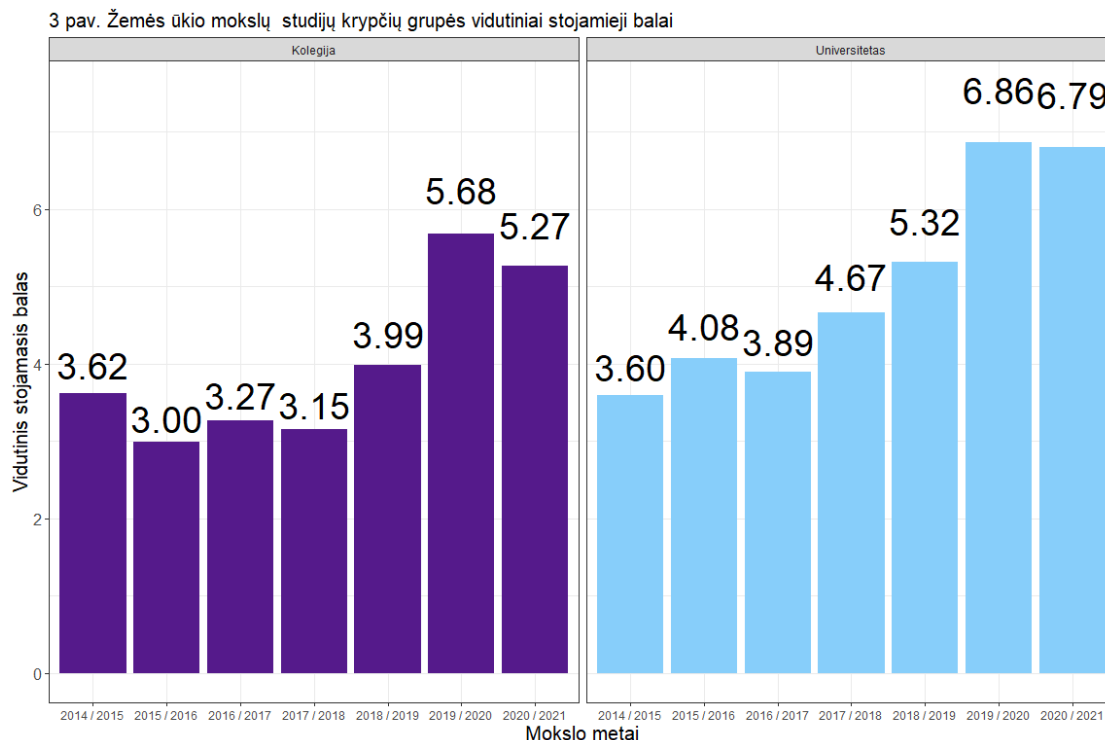
Pasirengimas studijoms

2019 metais keitėsi stojimo į aukštąsias mokyklas konkursinio balo skaičiavimo metodika, todėl tais metais buvo fiksuojamas vidutinio balo augimas. 2020 metais,

¹ OECD (2019), Education at a Glance 2019: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris, https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance_19991487

palyginti su 2019 metais, stojančiųjų į kolegines žemės ūkio studijų programas vidutinis balas mažėjo 7 proc., o stojančiųjų į universitetines programas mažėjo tik 1 proc.

Stojimo į aukštąsias mokyklas dinamika gali indikuoti keletą dalykų: kiek šios studijos yra populiarios tarp abiturientų vertinant ateities perspektyvas, besikeičiantį valstybės finansavimą, stojančiųjų abiturientų gebėjimus bei motyvaciją. Vidutinis stojimo balas į žemės ūkio mokslų universitetines I pakopos ir vientisąsias studijas pirmu pageidavimu 2014-2015 mokslo metais buvo 3,6, o 2020-2021 buvo 6,79 (padidėjo 3,2 balo) (3 pav.). Stojančiųjų į kolegines žemės ūkio mokslų studijų kryptių grupės studijas balas pakito nuo 3,62 (2014-2015) iki 5,27 (padidėjo 1,7 balo).

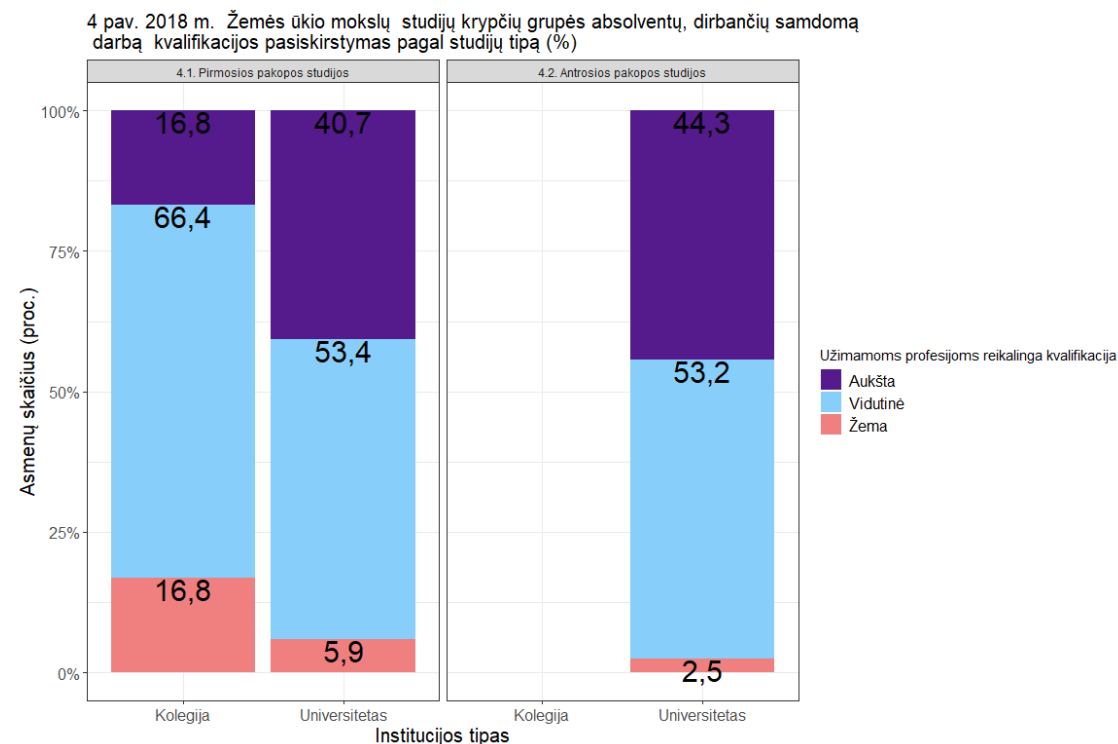

Absolventų padėtis darbo rinkoje

Po metų nuo studijų baigimo daugiausia įsidarbina antrosios pakopos absolventai (88 proc.), taip pat jie daugiausia uždirba (1,2 tūkst. Eur). Dauguma pirmosios ir antrosios pakopų absolventų dirba vidutinės kvalifikacijos profesijose. Kas šeštas dirbantis kolegijų absolventas dirba žemos kvalifikacijos profesijose.

Žemės ūkio mokslų studijų kryptių grupės studijas 2018 metais baigė ir per 12 mėn. nuo baigimo įsidarbino 253 (68%) universitetų, 125 (73%) kolegijų absolventų. Iš visų baigusių antrosios pakopos studijas įsidarbino – 79 (88%) absolventai. Vidutinės pirmosios pakopos ir vientisųjų universitetinių studijų absolventų pajamos 12 mėn. po studijų baigimo – 1080 Eur, antrosios pakopos absolventų – 1228 Eur, koleginių studijų absolventų – 1051 Eur.

Siekiant įvertinti absolventų įsidarbinimą svarbu atsižvelgti į kokios kvalifikacijos (aukštos, vidutinės ar žemos) profesijas analizuojamos studijų kryptių grupės absolventai įsidarbina (profesijų kvalifikacijos apibrėžimai pateikiami priede). 2018 metų universitetų absolventai dažniau dirbo aukštos kvalifikacijos darbus nei kolegijų absolventai (4 pav.).

Dažniausios absolventų profesijos

Universitetų pirmos pakopos absolventai metai po baigimo dažniausiai dirba žemės ir miškų ūkio bei žuvininkystės specialistais, o kolegijų – jaunesniais miškų ūkio specialistais.

Žemės ir miškų ūkio bei žuvininkystės specialistai yra dažniausia profesija, kurioje dirba nagrinėjamos studijų kryptių grupės I pakopos universitetų absolventai. Jų vidutinės pajamos šioje profesijoje – 1296 Eur). Kitų profesijų dirbančių absolventų vidutinės pajamos pateikiamos 3 lentelėje.

Jaunesnieji miškų ūkio specialistai yra dažniausia profesija, kurioje dirba nagrinėjamos studijų kryptių grupės kolegijų absolventai. Jų vidutinės pajamos toje profesijoje – 1193 Eur (4 lentelė).

3 lentelė. Žemės ūkio mokslų 2018 metų universitetų absolventų 5 dažniausiai užimamos profesijos pagal Lietuvos profesijų klasifikatoriaus pagrindinius pogrupius 12 mėn. po studijų baigimo

Pagrindinis profesijos pogrupis	Asmenų skaičius	Vidutinės pajamos, Eur
Žemės ir miškų ūkio bei žuvininkystės specialistai	35	1296
Parduotuvių pardavėjai	20	811
Reklamos ir rinkodaros specialistai	16	1124
Gyvosios gamtos mokslų technikai (išskyrus medicinos ir patologijos laboratorijų technikus)	10	974
Jaunesnieji miškų ūkio specialistai	7	1345

4 lentelė. Žemės ūkio mokslų 2018 metų kolegijų absolventų 5 dažniausiai užimamos profesijos pagal Lietuvos profesijų klasifikatoriaus pagrindinius pogrupius 12 mėn. po studijų baigimo

Pagrindinis profesijos pogrupis	Asmenų skaičius	Vidutinės pajamos, Eur
Jaunesnieji miškų ūkio specialistai	11	1193
Parduotuvių pardavėjai	8	924
Miškų ūkio ir giminiškų profesijų darbuotojai	7	1419
Kitur nepriskirti nekvalifikuoti apdirbimo pramonės darbininkai	6	1212
Pakuotojai (rankomis)	4	1045

Dirbančiųjų absolventų dalis ir pajamos pagal studijų kryptių grupes

Pagal vidutines uždirbamas pajamas žemės ūkio mokslų studijų absolventų rodikliai yra vidutiniški, o pagal dirbančių savo išsilavinimą atitinkantį darbą rodikliai yra vidutiniškai žemesni nei kitų studijų kryptių grupių.

Šiame poskyryje pateikiami visų studijų kryptių absolventų įsidarbinimo rodikliai (5 lentelė). Lentelėje pateikiama pirmosios pakopos absolventų situacija darbo rinkoje pagal studijų kryptių grupę ir baigtos institucijos tipą. Rangas pateikia kryptių grupės ir institucijos tipo (eilės numerį pagal atitinkamo rodiklio reikšmę, kur 1 vieta nurodo didžiausią reikšmę, o 29 vieta – mažiausią). Rangas parodo, kiek galimai geriau (arba blogiau) atitinkamų studijų kryptių grupių absolventams sekasi nei kitiems, vertinant pagal vidutines uždirbamas pajamas ir užimamų profesijų kvalifikaciją. Savo išsilavinimą atitinkantį darbą dirbančiųjų dalis – iš visų samdomą darbą dirbančiųjų asmenų, kurie dirba aukštos kvalifikacijos darbuose.

Pagal vidutines pajamas žemės ūkio absolventai patenka į antrąjį dešimtuką, baigę pirmosios pakopos arba vientisųjų studijų universitetines programas uždirba 1080 Eur (15 rangas iš 29), kolegines – 1051 Eur (17 rangas). Pagal dirbančius savo išsilavinimą atitinkantį darbą žemės ūkio absolventai patenka į paskutinį, trečiąjį dešimtuką (baigę universitetus užima 22 rangą, o kolegijas – 29 rangą).

5 lentelė. 2018 metų visų studijų kryptių grupių pirmos pakopos ir vientisųjų studijų absolventų bendra padėtis darbo rinkoje 12 mėn. po studijų baigimo

Studijų kryptių grupė	Institucijos tipas	Vidutinės pajamos, Eur	Vidutinių pajamų rangas	Savo išsilavinimą atitinkantį darbą dirbančių dalis, proc.	Savo išsilavinimą atitinkantį darbą dirbančių dalies rangas
Fiziniai mokslai	Kolegija	997	21	59	8
Fiziniai mokslai	Universitetas	1089	14	56	11
Gyvybės mokslai	Universitetas	950	23	46	17
Humanitariniai mokslai	Kolegija	1198	8	37	25
Humanitariniai mokslai	Universitetas	1144	11	48	15
Informatikos mokslai	Kolegija	1362	5	56	10
Informatikos mokslai	Universitetas	1833	1	84	1
Inžinerijos mokslai	Kolegija	1176	9	29	26
Inžinerijos mokslai	Universitetas	1418	4	53	14
Matematikos mokslai	Universitetas	1536	2	72	5
Menai	Kolegija	877	27	42	20
Menai	Universitetas	948	24	71	6
Socialiniai mokslai	Kolegija	914	26	40	23
Socialiniai mokslai	Universitetas	1169	10	59	9
Sportas	Universitetas	797	28	44	18
Sveikatos	Kolegija	1020	20	47	16

mokslai					
Sveikatos mokslai	Universitetas	1502	3	81	2
Technologijų mokslai	Kolegija	1036	18	18	28
Technologijų mokslai	Universitetas	1065	16	44	19
Teisė	Kolegija	1107	13	29	27
Teisė	Universitetas	1237	6	55	12
Ugdymo mokslai	Kolegija	922	25	77	4
Ugdymo mokslai	Universitetas	991	22	65	7
Verslo ir viešoji vadyba	Kolegija	1027	19	37	24
Verslo ir viešoji vadyba	Universitetas	1231	7	53	13
Veterinarijos mokslai	Kolegija	793	29	41	21
Veterinarijos mokslai	Universitetas	1136	12	80	3
Žemės ūkio mokslai	Kolegija	1051	17	17	29
Žemės ūkio mokslai	Universitetas	1080	15	41	22

Priedas

Duomenų šaltiniai:

- Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS) duomenys apie samdomų darbuotojų vidutines draudžiamąsias pajamas, profesijas ir įsidarbinimo laikotarpius.
- Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos (SODRA) duomenys apie samdomų darbuotojų vidutines draudžiamąsias pajamas, profesijas ir įsidarbinimo laikotarpius.
- Lietuvos aukštųjų mokyklų bendrojo priėmimo duomenys (LAMABPO) – duomenys apie į aukštąsias mokyklas stojančiuosius asmenis.

Apibrėžimai:

- **Aukštos kvalifikacijos profesijos darbuotojas** – samdomas darbuotojas, kurio užimama profesija tiriamuoju laikotarpiu yra priskiriama 0–2 pagrindinių grupių

pagal Lietuvos profesijų klasifikatoriaus (toliau – LPK) apimamoms profesijoms, išskirtoms pagal LPK kvalifikacijų lygmenis, kuriose dažniausia pageidaujamas išsilavinimas yra aukštasis išsilavinimas.

- **Vidutinės kvalifikacijos profesijų darbuotojas** – samdomas darbuotojas, kurio užimama profesija tiriamuoju laikotarpiu yra priskiriama 3–8 pagrindinėms Lietuvos profesijų klasifikatoriaus grupėms priskiriamose profesijose. Išskirti pagal LPK kvalifikacijos lygmenis, kuriose dažniausia pageidaujamas išsilavinimas yra pagrindinis arba vidurinis išsilavinimas.
- **Žemos kvalifikacijos profesijos darbuotojas** – samdomas darbuotojas, kurio užimama profesija tiriamuoju laikotarpiu yra priskiriama 9 pagrindinei grupei pagal LPK apimamos profesijos pagal LPK kvalifikacijų lygmenis.
- **Igytą kvalifikaciją atitinkančias profesijas užimančių absolventų dalis** – absolventai, kurie dirba 0–2 Lietuvos profesijų klasifikatoriuje grupėms priskiriamose profesijose.

Dėl 2017 metais pasikeitusios studijų kryptių grupių klasifikacijos šiose analizėse naudojami tokie naujų ir senų studijų kryptių grupių junginiai:

Studijų kryptių grupės (nuo 2017-01-01)	Studijų kryptių grupės (iki 2017-01-01)	Studijų kryptis (nuo 2017-01-01)	Studijų kryptis (iki 2017-01-01)
Technologijų mokslai	Žemės ūkis ir veterinarija	Maisto studijos	Viešasis maitinimas
Veterinarijos mokslai	Žemės ūkis ir veterinarija	Ikiklinikinė veterinarinė medicina	Veterinarija
Veterinarijos mokslai	Žemės ūkis ir veterinarija	Veterinarinė medicina	Veterinarija
Žemės ūkio mokslai	Žemės ūkis ir veterinarija	Maisto studijos	Maisto studijos
Žemės ūkio mokslai	Žemės ūkis ir veterinarija	Miškininkystė	Miškininkystė
Žemės ūkio mokslai	Žemės ūkis ir veterinarija	Žemės ūkio mokslai	Agronomija
Žemės ūkio mokslai	Žemės ūkis ir veterinarija	Žemės ūkio mokslai	Gyvulininkystė
Žemės ūkio mokslai	Žemės ūkis ir veterinarija	Žemės ūkio mokslai	Žemės ūkis
Žemės ūkio mokslai	Žemės ūkis ir veterinarija	Žemės ūkio mokslai	Žuvininkystė
Žemės ūkio mokslai	Žemės ūkis ir veterinarija	Žemės ūkis	Žemės ūkis
Žemės ūkio mokslai	Žemės ūkis ir veterinarija	Žemės ūkis ir veterinarija	Gyvulininkystė